

SURUNKALI PRENATAL STRESS SHAROITIDA TUG'ILGAN AVLODLAR MIYACHA PO'STLOG'IDA MORFOFUNKSIONAL O'ZGARISHLAR

*Akbarova Mavluda Nodirbek qizi -assitent, Toshkent Davlat Tibbiyot
Universiteti, Anatomiya kafedrası*
*Axmedova Sayyora Muhammadovna- t,f,d., professor Toshkent Davlat
Tibbiyot Universiteti, Anatomiya kafedrası*

Mavzuning dolzarbligi: Markaziy nerv tizimi rivojlanishi homiladorlik davrida tashqi va ichki omillarga, xususan, surunkali stress ta'siriga nisbatan yuqori sezuvchanlikka ega. Prenatal stress gormonal, metabolik va neyroendokrin mexanizmlar orqali rivojlanayotgan miya tuzilmalari shakllanishiga salbiy ta'sir ko'rsatib, keyinchalik morfologik va funksional buzilishlarga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, harakatlar koordinatsiyasi, muvozanat va kognitiv jarayonlarda muhim rol o'ynaydigan miyacha (cerebellum) stress omillariga nisbatan sezgir tuzilmalardan biri hisoblanadi. Shunga qaramay, surunkali prenatal stressning avlod miyachasi po'stlog'iga ta'siri yetarli darajada o'rganilmagan.

Mazkur tadqiqotning maqsadi surunkali prenatal stress sharoitida tug'ilgan avlodlarda miyacha po'stlog'ining morfologik va morfofunksional o'zgarishlarini aniqlashdan iborat.

Material va usullar: Tadqiqot eksperimental sharoitda laboratoriya kalamushlarida o'tkazildi. Homilador urg'ochi kalamushlarda surunkali stress modeli shakllantirildi, olingan avlodlarda esa postnatal davrda miyacha to'qimalari morfologik va histologik usullar yordamida tekshirildi. Tadqiqot davomida miyacha po'stlog'ining qatlamlari, hujayra tarkibi hamda asosiy nerv hujayralarining strukturaviy holati baholandi. Morfofunksional o'zgarishlarni aniqlashda klassik bo'yash usullari va mikroskopik tahlil metodlaridan foydalanildi.

Natijalar: O'tkazilgan tekshiruvlar natijalari shuni ko'rsatdiki, surunkali prenatal stress sharoitida tug'ilgan avlodlarda miyacha po'stlog'ida strukturaviy o'zgarishlar kuzatiladi. Ushbu o'zgarishlar hujayralar zichligining kamayishi, ayrim qatlamlarning nisbiy yupqalashuvi hamda nerv hujayralarining morfologik xususiyatlarida nomutanosibliklar bilan namoyon bo'ladi. Aniqlangan o'zgarishlar miyachaning funksional faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi bilan ahamiyatlidir.

Xulosa qilib aytganda, surunkali prenatal stress rivojlanayotgan miya tuzilmalari, xususan miyacha po'stlog'ining morfologik va morfofunktsional holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Olingan natijalar stress omillarining neyroontogenez jarayonidagi rolini chuqurroq o'rganish hamda erta profilaktik yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Джабборов, Н. Н., Акбарова, М. А., & Эргашев, С. Т. (2024). TURLI YO'SHDAGI BOLALARNING TANASINING ANTROPOMETRIK KO'RSATKICHLARI. *Journal of science-innovative research in Uzbekistan*, 2(11), 313-315.
2. Курбанова, С. Ю., & Акбарова, М. (2023). МИКРОБИОЦЕНОЗ ПОЛОСТИ РТА ПРИ РАЗЛИЧНОЙ СТЕПЕНИ АКТИВНОСТИ КАРИОЗНОГО ПРОЦЕССА. «МИКРОБИОЛОГИЯНИНГ ДОЛЗАРЬ МУАММОЛАРИ» МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ, 39.
3. O'Donnell KJ, et al. (2009). Prenatal maternal stress and fetal programming: Implications for child development. *Horm Behav*, 55(2): 320–326.
4. Schmahmann JD. (2019). The cerebellum and cognition. *Neurosci Lett*, 688: 62–75.
5. Akbarova, M. N. (2024). Psychological factors of professional adaptation among young physicians. *Integration of Healthcare and Education*, 1, 61–66.
6. Dyrbye, L. N., & Shanafelt, T. D. (2011). Physician burnout: A potential threat to successful health care reform. *Journal of the American Medical Association (JAMA)*, 305(19), 2009–2010. <https://doi.org/10.1001/jama.2011.652>